

Regelrådet är ett särskilt beslutsorgan inom Tillväxtverket vars ledamöter utses av regeringen. Regelrådet ansvarar för sina egna beslut. Regelrådets uppgifter är att granska och yttra sig över kvaliteten på konsekvensutredningar till författningsförslag som kan få effekter av betydelse för företag.

Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet

Yttrande över Livsmedelsberedskap för en ny tid (SOU 2024:8)

Innehållet i förslaget

Remissen innehåller förslag till nationellt mål för livsmedelsberedskapen som förs in i förslaget till en ny lag om försörjningsberedskap. I den föreslagna lagen finns också bland annat bestämmelser om kommunernas skyldigheter, framför allt i relation till andra bestämmelser om beredskap och gällande analys och samverkan av lokal kapacitet för beredskap. Det föreslås i samma lag även bestämmelser om beredskapslagring av varor inom jordbruksområdet för att nödvändiga livsmedel ska kunna framställas. I tillhörande förslag till förordning om livsmedelsberedskap föreslås Jordbruksverket ansvara för beredskapslagringen.

Utredningen föreslår också att Livsmedelsverket inrättar ett livsmedelsberedskapsråd där näringslivet ska representeras genom företag och branschorganisationer.

Som framgår av betänkandet och utredningens direktiv ska utredningen utveckla inriktningen för den vidare utvecklingen av livsmedelsberedskapen. Flera bedömningar om riktningen görs i betänkandet, till exempel vad gäller bedömningar för ett motståndskraftigt livsmedelssystem, uppföljning av livsmedelsberedskapen och bestämmelser om att Jordbruksverket bör analysera förslag om införande av nationella territoriella anspråk och riksintresse. Regelrådets yttrande omfattar de författningsförslag som berör företag. Utifrån bedömningarna och den inriktning som föreslås ser Regelrådet dock att företag i än större omfattning kommer beröras av det fortsatta arbetet och anser att konsekvenserna för företag fortsatt bör utredas och konkretiseras utifrån de krav som ställs i förordning (2024:183) om konsekvensutredningar.

Skälen till Regelrådets bedömning

Regelrådet anser att bakgrund och syfte med förslaget framgår av remissen. Det är också tydligt vilka alternativa lösningar utredningen har beaktat i arbetet. Utredningen har också beskrivit vilken nytta utredningens förslag och bedömningar medför och hur de syftar till att säkerställa att befolkningen överlever vid en allvarlig störning i livsmedelsförsörjningen. Även om detta kan ses som den yttersta effekten om ingen reglering kommer tillstånd anser Regelrådet att även andra kortsiktiga effekter är sannolika vid en allvarlig störning i livsmedelsförsörjningen, som att omställningen skulle kosta mer och medföra stora förluster för företag om regleringen inte kom till stånd. Detta hade behövt utvecklas i utredningens konsekvensanalys.

Det är tydligt att företag aktiva inom livsmedelssystemet påverkas av förslaget och framför allt i riktningen som föreslås. Det framgår dock inte något mer specifikt om de företag som kan

beröras av förslaget. Enligt Regelrådet kan det vara rimligt utifrån abstraktionsnivån på förslaget i dagsläget. Det är dock tydligt att beredskapsarbetet kommer fortsätta i relativt hög takt framöver, varför Regelrådet anser att det hade varit nödvändigt att livsmedelsbranschen och tillhörande relevanta branscher hade beskrivits i mer detalj. Även om antalet företag och dess storlek kan komma att variera under arbetets gång framöver anser Regelrådet att det är relevant att kontinuerligt beskriva berörda företag så detaljerat som möjligt eftersom, som även framgår i betänkandet, det är branschen som kommer behöva producera livsmedlet för befolkningens överlevnad. Till detta anser Regelrådet att det är viktigt att beskriva hur beredskap kommer påverka företagets kostnader, tidsåtgång och verksamhet så tidigt som möjligt i utredningsarbetet. Det som föreslås hade enligt Regelrådet tydligare behövt kopplas mot aktiviteter som påverkar verksamheter. Till exempel nämns inget om det ansvar för att lämna relevanta uppgifter till kommunerna i relation till förslaget om lag om livsmedelsberedskap. Eller den tidsåtgång som uppskattas tas i anspråk av ett Livsmedelsberedskapsråd. Vad gäller förslagets påverkan på företagets kostnader anser Regelrådet att det sannolikt inte varit möjligt att beskriva konkreta kostnader givet var beredskapsarbetet befinner sig men utredningen kunde enligt Regelrådet resonera kring vilka typer av kostnader förslaget kan medföra. Frågan om hur och när företag ska kompenseras för kostnader som uppkommer med anledning av livsmedelsberedskapsarbetet är och förblir otydlig i utredningen. Den enligt Regelrådets mening väsentliga frågan om vad betydande kostnader kan innebära i fråga om kompensation skulle behövs beskrivas mer och borde kunnat exemplifierats. Framför allt om kostnaderna ska ställas i relation till en eventuell konkurrensfördel. Det framgår att företagen sannolikt kommer kunna dra nytta av medverkan i beredskapsarbetet men det är enligt Regelrådet inte tydligt på vilket sätt.

Förslagsställaren beskriver också hur förslaget i det vidare arbetet kan komma att innebära påverkan på konkurrens, givet att vissa företag kommer behöva engageras mer än andra i beredskapsarbetet. Regelrådet anser att det är positivt att frågan lyfts trots att det är på en relativt abstrakt nivå. Men Regelrådet saknar det internationella perspektivet vad gäller konkurrens. Utredningen har tydligt beskrivit hur livsmedelsbranschen är beroende av internationell handel och hur konkurrensen påverkar resiliensen i det nationella systemet. Ett perspektiv som Regelrådet önskat att förslagsställaren beaktat är hur EU:s stödsystem till livsmedelsbranschen kan användas för att i större utsträckning stärka svenska företag konkurrens i ett internationellt perspektiv därmed också stärka deras resiliens, vilket kan bidra till en god livsmedelsberedskap. Vidare anser Regelrådet att utredningen tydligare hade behövt beskriva förslagets överensstämmelse med EU-rätten, för att denna delaspekt ska kunna anses vara godtagbar. Det gäller exempelvis det investeringsstöd som föreslås utredas vidare och hur detta förhåller sig till gällande EU-rätt.

Vad gäller särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande framgår det att förslagsställaren bedömer att förslaget bör träda i kraft så snart som möjligt, vilket anses vara 1 januari 2025. Beskrivningen anses vara tillräcklig. Övriga beskrivningar som ska finnas i en konsekvensutredning, det vill säga förslagets behov av speciella informationsinsatser, särskild hänsyn till små företag och regleringens påverkan på företagen i andra avseende, gör Regelrådet bedömningen att förslagsställaren inte angett något om detta. Detta skulle sannolikt kunna förklaras av förslagets innehåll och vart förslaget befinner sig i uppbyggnaden av den nationella livsmedelsberedskapen. Men Regelrådet anser ändå att en motivering till att förslagsställaren inte berör punkterna hade varit nödvändig.

Sammantagen bedömning

Regelrådet har funnit att beskrivningarna av förslagets bakgrund och syfte, alternativa lösningar, särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande är godtagbara. Utredningen hade dock behövt motivera varför inget anges vad gäller behov av speciella informationsinsatser, påverkan på företagen i andra avseende och särskild hänsyn till små företag. Det hade också varit önskvärt om förslagsställaren nyanserat effekterna av om ingen reglering kommer till stånd. Men det som framgår av remissen är dock tillräckligt. Regelrådet anser vidare att förslagsställaren visserligen inte har haft möjlighet att vara särskilt konkret i sina beskrivningar, givet utredningens direktiv. Men Regelrådet anser dock att förslagsställaren hade behövt beskriva livsmedelsbranschen och andra berörda branscher i mer detalj. Regelrådet anser också att förslagsställaren hade behövt uppskatta hur förslaget kan komma att påverka berörda företags verksamhet, tidsåtgång och kostnader på ett tydligare sätt. Enligt Regelrådet saknas också tillräckliga beskrivningar vad gäller den internationella konkurrensen och hur förslaget stämmer överens med EU-rätten. Dessa delasppekter bedöms därför som bristfälliga. Sammantaget bedömer Regelrådet att förslagsställaren borde kunnat gå längre i sin beskrivning av förslagets konsekvenser i flera delasppekter. Därför finner Regelrådet att konsekvensutredningen inte uppfyller kraven i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Stöd till regelgivare i konsekvensutredningsarbetet finns i [Tillväxtverkets handledning för konsekvensutredning](#).

Regelrådet behandlade ärendet vid sammanträde den 15 maj 2024.

I beslutet deltog: Anna-Lena Bohm, ordförande, Helena Fond, Hans Peter Larsson, Lennart Renbjerg och Lars Silver.

Ärendet föredrogs av: Anna-Sara Falk

Anna-Lena Bohm
Ordförande

Anna-Sara Falk
Föredragande